

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Aleksander
Nazwisko: Kutowski
Miejsce urodzenia: Romanów
Data urodzenia: 27-02-1916
Imię ojca: Leon
Imię matki: Natalia
Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta śledztwa prowadzonego od 14.04.1946 do 06.07.1946 przez Wydz. Śledczy WUBP w Bydgoszczy w sprawie przynależności Aleksandra Kutnowskiego do powojennej organizacji niepodległościowej „Organizacja Polska”, działającej na Pomorzu w latach 1945-1946. Do roku 1939 sympatyzował z Obozem Narodowym. Podczas okupacji skontaktował się z osobami mającymi dojścia do nowej organizacji o charakterze polityczno-wojskowym. W marcu 1940 został wezwany na zebranie do Warszawy, gdzie złożył przyrzeczenie w stopniu wtajemniczenia „S” („Sekcja”). W przyrzeczeniu zobowiązał się do „pracy dla dobra Polski” i otrzymał pseudonim „Aleksander”. Organizacja nosiła wówczas nazwę „Obóz Narodowy” (później „Organizacja Polska”). Kutowski otrzymał wytyczne dotyczące m.in. werbowania nowych członków, prowadzenia propagandy i wywiadu. Rok później, otrzymał zadanie opracowania referatu lub cyklu referatów dotyczących struktury ludnościowej i gospodarczej Prus Wschodnich. Z pracy tej wycofał się z powodu braku materiałów. Na przełomie 1941-1942 nastąpiła reorganizacja struktur organizacji. Od tej pory członkowie mieli wspomagać pracę w terenie i działalność Obozu Narodowego i NSZ poprzez wygłaszanie referatów lub pisanie ich i przesyłania w teren. W 1942 roku przez „Marcina”, kierującego działalnością polityczną został wciągnięty do Sekcji „C” („Czarnecki”). W lutym 1945 odbyło się u niego w Józefowie spotkanie na temat obejmowania stanowisk w zakładach przemysłowych, w miarę uwalniania ich z rąk niemieckich. 15.03.1945 otrzymał przeniesienie do Chełmży. Następnie uczestniczył w kilku zebraniach, podczas których ustalono stosunek organizacji do nowej rzeczywistości, objawiający się m.in. negatywnym podejściem do rządu lubelskiego. Został zatrzymany 10.11.1946. Postanowieniem oficera śledczego WUBP w Bydgoszczy z 24.06.1946 Aleksander Kutowski został pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Postanowieniem z 28.06.1946 śledztwo dotyczące Aleksandra Kutowskiego zamknięto, a sprawę przekazano Wojskowej Prokuraturze Rejonowej w Bydgoszczy.

IPN By 070/1133 (1180/III).

Akta nadzoru prokuratorskiego prowadzone od 07.04.1946 do 04.12.1952 przez Wojskową Prokuraturę Rejonową w Bydgoszczy (Pr. R. 376/46) przeciwko Aleksandrowi Kutowskiemu. Aktem sporządzonym 06.07.1946 przez oficera śledczego WUBP w Bydgoszczy, Aleksander Kutowski został oskarżony o przynależność od kwietnia 1945 do 11.04.1946 do "Organizacji Polskiej", o nielegalne posiadanie broni i amunicji oraz o sporządzanie i rozpowszechnianie druków nawołujących przeciwko „jedności sojuszniczej Państwa Polskiego ze Związkiem Radzieckim”. Akt oskarżenia został zatwierdzony postanowieniem Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Bydgoszczy z 23.07.1946. Sprawę Aleksandra Kutowskiego i innych oskarżonych przekazano Wojskowemu Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy.

IPN By 141/11.

Akta sprawy karnej prowadzone od 23.07.1946 do 27.03.1968 przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Bydgoszczy (R. 400/46, R. 618/46)/Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy (III Kow. 1/68) przeciwko Aleksandrowi Kutowskiemu i innym oskarżonym o przynależność do organizacji niepodległościowej o nazwie "Organizacja Polska". Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy (R. 400/46) z 29.08.1946 Aleksander Kutowski został uznany winnym tego, że „czynił przygotowania do zmiany przemocą ustroju Państwa Polskiego przez to, że w okresie czasu od kwietnia 1945 aż do chwili jego aresztowania w dniu 7 kwietnia 1946 r. organizował na terenie Pomorza tajną organizację zwaną »OP« (Organizacja Polska) i od listopada 1945 r. jako skarbnik tej organizacji zbierał na jej cel składki i przechowywał broń”. Został skazany na karę łączną - karę śmierci z przepadkiem całego mienia i utratą praw na zawsze. 30.08.1946 Aleksander Kutowski skierował pismo do Wojskowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, w którym informował, że wyrok uważał za zbyt surowy i zakładał złożenie apelacji do Najwyższego Sądu Wojskowego. 18.09.1946 adwokat Aleksandra Kutowskiego skierował do Prezydenta Krajowej Rady Narodowej prośbę o skorzystanie z prawa łaski. Postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie (R.S. 3786/46) z 21.09.1946 uchylono wyrok WSR w Bydgoszczy wobec Aleksandra Kutowskiego, w części dotyczącej orzeczenia o winie i karze „z powodu naruszenia prawa materialnego przez mylne jego zastosowanie”. Sprawę przekazano ponownie do WSR w Bydgoszczy w celu rozpatrzenia przez inny skład sędziowski. Wyrokiem WSR w Bydgoszczy (R. 618/46) z 12.12.1946 Aleksander Kutowski został ponownie uznany winnym i skazany na karę łączną 10 lat więzienia, pozbawienie praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat. Na mocy amnestii, 11.03.1947 WSR w Bydgoszczy (R. 618/46) postanowił o zmniejszeniu kary wobec Aleksandra Kutowskiego do 5 lat więzienia. Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy (III Kow. 1/68) z 27.03.1968 zarządzono zatarcie skazania Aleksandra Kutowskiego. Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy (III Ko.Un. 482/93) z 29.12.1993 i postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego uznano za nieważny wyrok WSR w Bydgoszczy.

IPN By 66/487.

Działania operacyjne wobec Aleksandra Kutowskiego prowadzono w latach 1955-1974 w Wydz. IV WUds.BP we Wrocławiu oraz w Wydz. III KW MO we Wrocławiu. W dn. 24.08.1955 założono w Wydz. IV WUds.BP we Wrocławiu Sprawę Ewidencyjno-Obserwacyjną (nr 965). Aleksander Kutowski znalazł się w zainteresowaniu organów bezpieczeństwa w związku z tym, że w czasie okupacji należał do niepodległościowej "Organizacji Polskiej". Przy jego obserwacji wykorzystywano informatora pseud. „Konstruktor”. Sprawę zakończono na mocy postanowienia Wydz. III KW MO we Wrocławiu z 22.11.1960 (zatwierdzone dzień później). 04.03.1963 Naczelnik Wydz. III KW MO we Wrocławiu zatwierdził podjęcie Sprawy Operacyjnej Obserwacji krypt. "Skryty" (nr rej. 3963), ponieważ ww. wśród znajomych i pracowników "Dalmoru" wypowiadał się, że „teraz nie ma potrzeby działać, ale w sprzyjających warunkach ku temu działalność tę może podjąć”. W związku z tym objęto go ponowną obserwacją TW pseud. „Konstruktor”. Dotyczyły go również doniesienia agenturalne TW pseud. „Feliks”, „Marchlewski”, „Cichy”, „Zofia”, „Ali”. W dn. 06.11.1963 Wydz. III KW MO we Wrocławiu postanowił o zastrzeżeniu mu wyjazdów za granicę (nr rej. 7092). Sprawę o krypt. "Skryty" zakończono 03.05.1965, ponieważ Aleksander Kutowski, mimo „zainteresowaniem zagadnieniami politycznymi i przywiązaniem do teorii narodowców”, nie przejawiał żadnej „wrogiej działalności”. W dalszym ciągu pozostawał w zainteresowaniu organów bezpieczeństwa państwa. Wydz. III KW MO we Wrocławiu prowadził Kwestionariusz Ewidencyjny (KE) krypt. „Skryty” nr rej. 26239, w celu sprawdzenia postawy politycznej Aleksandra Kutowskiego oraz przeciwdziałania w przypadku jego działalności wśród kadry inżynierjno-technicznej w Dolmeku. Kontrolę operacyjną zakończono 10.10.1972. Aleksander Kutowski był jednak pod stałą obserwacją do 10.10.1974, kiedy to Naczelnik Wydz. III KW MO we Wrocławiu zatwierdził postanowienie o zakończeniu obserwacji-rozpoznania. Przyczyną był brak podejmowania działalności politycznej przez Aleksandra Kutowskiego, a także jego wiek i stan zdrowia. Po zakończeniu sprawy materiały złożono do archiwum pod sygn. 96223/II i częściowo zmikrofilmowano pod sygn. 291/2.

IPN Wr 024/7803 t. 1-2 (96223/II), IPN Wr 098/70 (291/2) mikrofilm.

Dokumentacja śledcza (Śl. 429/56) i operacyjna prowadzona od 17.04.1946 do 04.04.1956 przez Wydz. Śledczy i Wydz. III WUBP w Bydgoszczy w sprawie innej osoby - pracownika cukrowni w Chelmży, podejrzanego o przynależność do niepodległościowej "Organizacji Polskiej". Aleksander Kutowski przechodzi w dokumentacji, jako dawny członek organizacji. Pracując w cukrowni miał zatrudniać zdemobilizowanych żołnierzy Armii Andersa. Wraz z nimi rozpowszechniał wśród innych pracowników „niestworzone rzeczy o Urzędzie Bezpieczeństwa”, mówiąc, że UB „jest gorsze od Gestapo, że tam biją i męczą”. 19.04.1946 Aleksander Kutowski miał przekazać cukier żołnierzom ukrywającym się w borach tucholskich.

IPN By 070/413 (429/III).

Sprawa Ewidencyjno-Obszewacyjna krypt. „Ważny”,
nr rej. 441, prowadzona od 19.10.1955 do
11.12.1956, dotycząca księdza podejrzanego o
działalność niepodległościową i przynależność do
Organizacji Polskiej. W ramach rozpracowywania
księdza, planowano podjąć odpowiednie działania
również wobec Aleksandra Kutowskiego, jako byłego
członka Organizacji Polskiej. Przechodzi w odpisach
przesłuchań dołączonych do akt.

IPN By 044/89 (678/II).